

ANDREA CAMILLERI

Un dissabte,
amb els amics

Traducció de Pau Vidal

labutxaca

Andrea Camilleri

Un dissabte, amb els amics

Traducció de Pau Vidal

Edicions 62
Barcelona

Títol original: *Un sabato, con gli amici*
© 2009, Arnoldo Mondadori Editore SpA, Milà

La primera edició catalana d'aquesta obra
va ser publicada a Edicions 62 l'any 2014

Primera edició en aquest segell: juny del 2015
© de la traducció: Pau Vidal Gavilán, 2014
© d'aquesta edició: Edicions 62, s.a.
labutxaca

Fotocomposició: Víctor Igual, s.l.
Impressió: CPI (Barcelona)
DIPÒSIT LEGAL: B. 11.013-2015
ISBN: 978-84-16334-17-9

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de
l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació
pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa
a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro
(Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org)
si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta
obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).

Tots els drets reservats.

U

—Quan torna el pare?

—Bufa, que ets pesat!

—Per què se n'ha anat?

—Que no t'ho va dir ell mateix?: me'n vaig a Palerm per feina però tornaré aviat.

—I quan és viat?

—Quina llauna de criatura!

—Per què no m'ho dius, quan tornarà?

—Però si t'ho he dit mil vegades! Com pot ser que no ho entenguis, cabut? Mira, saps què?, dóna'm la mà.

—Quina, mama?

—La que vulguis. Molt bé. I ara escolta'm. Veus, a cada mà hi ha cinc ditets. El més petit, aquest, es diu el dit xic, el germanet del costat es diu anular, el més llarg de tots dit del mig, el del costat índex i el més gros és el polze. Un, dos, tres, quatre i cinc. Cinc dits, ho veus? Com que el pare tornarà d'aquí a cinc dies, tu, cada nit, quan te'n vagis a dormir, en tanques un. Si comences demà, quan ja no tindràs dits perquè els hauràs tancat tots i la teva mà s'haurà convertit en un puny, el pare tornarà a ser a casa. I ara vés al lavabo. Quan t'hagis despullat em crides que vindré a rentar-te i a acotxar-te.

En el son ha notat els llavis del pare al front. Després ha entrat la mare, que l'ha despertada amanyagant-li els cabells. Quan ha obert els ulls ha vist que somreia. Com sempre.

—Hola, mama.

—Bon dia, patufa.

L'agafa a coll. Toca banyar.

—Mira quin vestidet més bonic que t'he triat per avui.

El verd. La mare li ha dit que es diu verd, com un prat.

—Que t'agrada?

—Zí.

—Doncs ara te'n vas a la teva habitació a jugar i a fer bondat, que la mare ha d'anar a treballar. Sobretot porta't bé i no en facis de les teves. D'aquí a una hora vindrà la Gemma. Si necessites res vés a cridar l'oncle Eugenio.

El germà del pare que és més pelut que un ós i que té una pota ranca i que no somriu mai i que no surt mai de la seva habitació i que a taula no diu mai res però que de tant en tant li dóna una lllaminadura d'amagatotis.

Normalment a aquella hora no hi ha mai tanta gent, al 28. L'Erminia seu tocant a la finestra i se l'ha posat a la falda perquè pugui mirar enfora. Fins que s'han d'aixecar, que l'agafa per sota les aixelles.

—Do'm la mà.

La mà de l'Erminia no és suau com la de la mare. A ell no li agrada, donar-l'hi.

Baixen a la parada de sempre, tiren cap al passeig arbrat, arriben al «seu» banc de la rotonda, l'Erminia saluda de lluny una amiga i s'asseu. Ell no, perquè ja ha vist en Luca, en Simone i la Mara, els seus amics.

—Que puc nar...

—Vés.

El joc d'aquest matí és una cursa de cotxes de carreres. La Mara és la millor, guanya cada vegada.

Són a taula, sopant. Cadascú al seu lloc, ella al costat de la mare i, davant seu, l'Angelo, el germà dos anys més gran, al costat del pare.

A ella li agradava sentir el pare i la mare quan xerraven, encara que no entengués què deien.

Però ara ja no es parlen, de fet ni tan sols es miren, igual que fan l'Angelo i ella quan s'han barallat.

Tot d'una s'adona que la mare està plorant en silenci, per més que prova de dissimular posant-se el tovalló davant de la cara.

—Què tens, mama?

—Pupa.

I tot seguit, sense dir res, s'alça de taula i se'n va a l'habitació. Al cap de poc el pare també s'aixeca i se'n va a tancar-se a l'estudi.

Fa uns quants dies que hi van posar un somier amb un matalàs perquè hi dormi el pare. La mare els va explicar que el pare ronca tan fort que no la deixava dormir.

Ara sent l'Angelo rient i aixeca els ulls per mirar-lo.

El seu germà, sense fer soroll, ha anat cap a la cuina. Torna de seguida amb un tall grossíssim de pastís agafat amb les dues mans i se'l comença a menjar.

—Si en vols n'hi ha més.

Però no, ella no farà com l'Angelo. Perquè la mare ha dit que el pastís és per demà, que vindran els oncles, per això no s'ha de tocar. Ella és una nena que creu.

Com pot ser que en Popeo sempre estigui dormint? Havent dinat ja s'ajeu. Després de fer caca o pipi també. I després de voltar una mica per casa, igual. Al matí, quan la mare el desperta, en Popeo continua dormint als peus del seu llit. I quan al vespre se'n va a fer nones en Popeo ja hi és.

Un dia ho demana a la mare.

—Per què fa nonez en Popeo?

—Perquè en Pompeo, com tot els gats, és un animal que dorm de dia i està despert de nit.

—I què fa?

—Caça.

—I què caza?

—Doncs hauria de caçar rates, però com que per sort a casa de rates no n'hi ha, caça altres animalons.

—Quinz?

—No ho sé, paneroles...

No, planoles no! Li fan molta por.

—Canviem de caza.

—Per què vols que canviem de casa, ara?

—Pequè aquezta éz plena de planoles.

—Que no t'he dit que se n'ocupa en Pompeo? No tinguís por, amor meu, que no en deixa ni una.

No diu res més, però està segur que les coses no són com les pinta la mare.

Està segur que en Popeo també dorm quan és de nit.

I les planoles, un dia o altre, se li enfilaran pel llit i li pessigaran el nas ben fort per endur-se'l mentre en Popeo continua dormint tranquil·lament.

I a més els grans com ho saben que en Popeo de nit es desperta si ells dormen tots?

—Fes-li un petó al pare —li diu la tieta Anna, la germana de la mare, plorant.

Sent que la mare, a l'habitació del costat, també plora, i que la tieta Francesca, l'altra germana de la mare, li diu:

—Ànim, Michela, has de ser forta...

Quants parents per casa, que han vingut a veure el pare que dorm estirat en una caixa, a la sala, tot vestit de negre! Fa una mica riure, el pare, perquè s'ha posat corbata però s'ha descuidat les sabates.

—Fes un petó al pare —insisteix la tieta Anna tot empenyent-lo per l'esquena.

Ell s'hi acosta, es posa de puntetes i s'aboca cap a dins. Però la caixa és massa alta, damunt dels cavallets, i no hi arriba. Aleshores la tieta Anna l'agafa a coll i l'inclina sobre el pare. Ell li fa un petonet al front.

—Si el pare té fed! —diu mentre el tornen a deixar a terra. A la tieta se li escapa una mena d'udol, com el dels llops que ha vist per televisió.

S'espanta i fuig corrents cap al menjador, on hi ha l'oncle Carlo, el marit de la tieta Francesca, que parla amb altres senyors. L'oncle l'agafa del braç, se l'asseu a la falda i li fa un petó.

—Vull nar amb la mama.

—És que ara no s'hi pot anar perquè té feina i no vol que la molestin. A més tu ja ets tot un homenet i pots estar amb els grans.

Però ell no és un homenet i no vol estar amb els grans.

—Doncs me'n vaig al meu quatto.

Està asseguda per terra, repenjada contra el tronc d'un arbrissoi que és el més bonic del jardí i que el pare li ha dit

un munt de vegades com se diu però ella no se'n recorda mai. Mira els dibuixos d'un llibre de fades que li ha comprat la mare. A la seva germana Tilde també n'hi ha comprat un de molt semblant, però la Tilde té tres anys més i en comptes de mirar els dibuixos també sap llegir. El que passa és que a la Tilde no li agrada ni llegir ni mirar els dibuixos, a la Tilde li agrada fer-li bromes a ella que s'espanta molt i que la fan plorar i encara que la mama l'ha deixada dues vegades sense postres per haver-la feta plorar, la Tilde n'hi continua fent igualment. La Tilde és dolenta.

Guaita-la, ja arriba, però ella fa com aquell qui res.

—Què fas?

No li contesta.

—Què fas?

—No vull parlar amb tu.

—Au, va. Què fas?

—Miro les fades.

—Jo també les vull veure.

Se li asseu al costat, li clava una empenteta amb el muscle per guanyar una mica més d'espai de tronc. Al cap de poc pregunta:

—Com és que aquesta fada té dos nassos?

A ella només n'hi sembla veure'n un. Per si de cas, s'acota cap al llibre, que té repenjat als genolls, per mirar-la de més a prop.

I en aquell moment nota la mà de la Tilde que se li posa al clatell i just després una cosa fastigosa, una cosa llarga i molt i molt freda li comença a córrer frenèticament per l'esquena, entre la samarreta i la pell. Xiscla i es posa dreta d'un bot, arrenca a córrer cap a casa. Plora i crida tan fort que la mare surt de la cuina espantada. Mentrestant la cosa freda sembla que s'ha aturat a l'altura de la

goma de les calcetes. Ella no para de clavar-se cops a l'esquena mirant de fer-la caure.

—És aquí! És aquí! Ha estat la Tilde.

—No et belluguis —li diu la mare.

Se li posa a darrere i li aixeca la roba. La sargantana, alliberada, cau a terra i s'afanya a amagar-se sota una pedra.

—No ploris, va, que era una sargantaneta, només, ara ja ha fugit.

—La Tilde és dolenta, mama.

—Tu espera't que l'atrapi.

I es posa a cridar-la. Però la Tilde no contesta ni se la veu enlloc.

—Ja es deu haver amagat —diu la mare—. La vaig a buscar.

La mare l'esbronca de valent si se li escapa el pipí al llit i al matí troba els llençols molls.

—Si notes que no pots més vés al lavabo.

Però el pare que ho ha sentit s'ha enfadat amb la mare.

—Quines coses de dir! Què vols, que es posi a voltar a les fosques per casa? És massa petit, no el trobarà. Si no sap ni com s'encén el llum!

—Jo ho sé —diu tot orgullós.

—Sí, però tampoc arribes a l'interruptor!

Per això la mare, el dia abans que el pare marxés, li va comprar un orinal del mateix color del cel. Al vespre, quan ell se'n va a fer nones, la mare el va a buscar al lavabo i l'hi deixa a terra al costat del llit.

Ara realment no es pot aguantar més.

La mare sempre li deixa encès un llumet a la tauleta que fa poca claror. Així s'adona que aquella nit la mare s'ha descuidat de portar-li l'orinal.

No li queda altre remei que anar al lavabo que és just després de l'habitació on dormen els pares. El lavabo té dues portes, la del passadís i l'altra, perquè els pares hi puguin entrar sense haver de sortir al passadís.

Baixa del llit, a fora de l'habitació és fosc com una gola de llop. Però ell no ha tingut mai por de la foscor. I a més no és fosc fosc del tot, perquè per sota de la porta de l'habitació dels pares es filtra una escletxa de llum. La mare encara deu llegir.

Camina decidit, arriba al lavabo, busca a les palpentes el pom de l'armariet, a dins hi ha l'orinal.

Però se li acut una idea. I si ho fes a la tassa?

No, quan ha de fer pipí la mare l'agafa a coll perquè si no com que és tan petit el faria tot a fora. Quan està a punt de tornar a tancar l'armariet amb la mà esquerra, que la dreta no la pot fer servir perquè té tres dits plegats que vol dir que ja no falta gaire perquè torni el pare, sent la mare que parla en veu baixa.

Potser està parlant amb el pare per telèfon.

Però després hi ha un home que contesta xiuxiuejant. O sigui que no pot ser el telèfon.

És el pare que ha tornat!

Li agrada mirar-se al mirall quan porta el vestit verd i les sabates llueents. El seu llit encara no està fet, la Gemma ja ho endreçarà tot. Agafa la Gogghi que ha dormit amb ella, com sempre, l'asseu al llit d'esquena a ella, arreplega el raspall i li comença a raspallar la llarga cabellera rossa. Va despullada, li haurà de buscar un vestit.

—De quin colol vols?

No ha sentit la resposta de la Gogghi, però està segura que el vol igual que ella, verd.

—Hola, preciosa.

La veu del tiet Eugenio li ha clavat un ensurt, no l'ha sentit entrar.

Es gira. El tiet va amb camisa i pantalons, però descalç, només amb mitjons. Sovint no es posa les sabates perquè diu que li fan mal els peus. Somriu. S'ajup i li ofereix un caramel. Tot seguit s'asseu a la cadira gran.

—Pots continuar pentinant la Gogghi, si vols.

—Ja estava —diu ella.

No és veritat, no estava. Però ella sap molt bé que a la Gogghi no li agrada que la mirin mentre la pentina. Per això la torna a posar sota el llençol, desembolica el caramel i se'l fica a la boca. El tiet Eugenio encara somriu.

Aquesta vegada la Mara no ha pogut guanyar, el cotxe ha picat contra una pedra i s'ha parat. Així ell i en Luca han arribat els primers empatats, costat per costat. En Simone ha arribat l'últim.

—Campió! —diu en Luca.

—No, campió jo! —replica ell.

—Tots dos —intervé la Mara per posar pau.

Però a en Luca no li agrada gens perdre.

—He guanyat jo!

—No, jo!

Aleshores l'altre li clava una empenta. Tenen la mateixa edat, però en Luca és més gros i més fort. Ell, que no s'ho esperava, cau de cul a terra.

Es gira cap a l'Erminia esperant que no se n'hagi adonat.

I per sort no, no ha vist res perquè parla amb aquell mariner que la ve a veure cada dia i que s'asseu al seu costat.

De vegades el mariner li passa un braç per l'esquena, però aquell matí no; al contrari, quan encara està mirant veu que el mariner aixeca una mà cap a la cara de l'Erminia i l'Erminia que l'atura aferrant-lo a mig camí.

S'adona que l'Erminia està molt enfadada i l'escriu però no sent les paraules.

S'aixeca de terra.

—Fem una atra culsa? —proposa en Simone.

La desperta un plany que l'espanta. De nit sempre deixen encès el llumet blau, per això veu el seu germà Angelo incorporat al llit. És ell qui gemega.

—Què tens?

—Mal de panxa.

Li està bé! Si no hagués menjat tant de pastís...

—Vaig a buscar la mare.

—No!

Ella se'l queda mirant. Fins que l'Angelo fa una ganyota, salta del llit, s'agafa a la tauleta amb totes dues mans i comença a vomitar per terra.

Quin fàstic! Quina pudor!

Aprofitant que ell està d'esquena baixa del llit, surt, empeny la porta de la cambra del costat que és la dels pares però la porta no es mou, la mare deu haver tancat amb clau. No ho havia fet mai. Aleshores corre cap a l'estudi per avisar el pare. La porta és oberta, a dins és fosc.

—Pare? Pare?

No contesten. S'acosta al llit i a les palpentes s'adona que està fet. El pare deu haver sortit. Recula, es torna a aturar davant la porta del dormitori.

—Mare! Mare!

La mare tampoc contesta. Espantada, es posa a cridar i a plorar.

En Popeo, als peus del llit, dorm de panxa enlaire. En canvi ell s'ha desvetllat i no ha pogut tornar a agafar el son. Vés a saber quantes planoles no volten per casa ara mateix! Voldria protegir-se el nas amagant el cap sota el coixí, però no ho fa, sap que no serviria de res perquè les planoles s'hi poden ficar igualment. No hi ha res a fer, l'única defensa seria en Popeo que se les menja. Però en Popeo dorm. Per què no fa el que ha de fer? A ell el pare i la mare sempre li diuen el que ha de fer i ell ho fa. I si no, res de llatinadures ni petonet de la mare, res de res. El castiguen. I en canvi en Popeo no el castiguen mai. Potser caldria castigar-lo, aviam si escarmenta. Però quin càstig li pot posar? Això, despertar-lo, que es llevi i surti a caçar planoles. Al llit gros del costat el pare ronca i la mare dorm. Si va amb cura no el sentiran. Enretira la manta molt a poc a poc i baixa del llit. En Popeo no s'ha despertat, no s'ha bellugat gens.

Sota l'armari encara hi ha d'haver un tros de cordill llarg que va amagar al fons de tot perquè l'escombria no hi arribés. Al costat del cordill hi ha un tap de suro, dues monedes i un botó daurat. Però ara ell només ha de menester el cordill.

El pare no devia voler sortir de la caixa, potser per això després han vingut dos senyors que se l'han endut. Aleshores tothom ha marxat i ell s'ha quedat sol a casa, només amb la tieta Anna que li ha fet el dinar i l'ha acotxat per la migdiada. Quan es desperta, la tieta Anna encara hi és.

—I la mare?

—A la seva habitació, que estava cansada i s’ha anat a estirar. Vols mirar una mica de dibuixos animats?

—Sí.

El fa seure al sofà i li engega la televisió. Després la mare, que s’ha llevat, l’agafa a coll, l’abraça molt fort, li fa un petó i el torna a deixar. Aleshores la tieta Anna marxa i la mare se’n va a la cuina a fer el sopar. Més tard li diu que es renti les mans que ja està a punt.

Com que l’aixeta li queda molt amunt i s’ha d’esforçar, aprofita que la mare no el veu per rentar-se al bidet. Tot seguit torna cap al menjador i s’asseu al seu lloc. S’adona que la mare només ha parat taula per a un.

—I tu?

—No tinc gana.

Quan acaba de sopar la mare li torna a encendre la televisió i li diu que se’n va a dutxar-se. Quan torna fa molt bona olor i apaga la tele.

—Ara vés-hi tu, va.

Ell es renta i es posa el pijama. Quan torna la mama ja ha desparat taula.

—Avui dormiràs al llit gros amb mi.

Ell somriu, encantat de la vida.

—No l’he trobada —diu la mare quan torna a entrar a la cuina—. Però quan torni em sentirà.

Però ella sap on s’ha amagat, la Tilde. Al final de tot del jardí, força lluny de la casa, hi ha una cisterna seca i a dins una escala de fusta tan llarga que arriba fins al fons de tot. Una vegada la va veure com hi entrava. Quan està a punt de dir-ho a la mare, s’hi repensa. Ha tingut una idea. Aquesta vegada serà ella qui li farà una broma a la Tilde.